ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ, ОТРИМАННЯ СВІДЧЕНЬ, ЗАЯВ ВІД ДИТИНИ ПІД ЧАС СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СУДІ В КРАЇНАХ ДЕРЖАВАХ-ЧЛЕНАХ РАДИ ЄВРОПИ ЗГІДНО З КЕРІВНИМИ ПРИНЦИПАМИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ, ЩОДО ПРАВОСУДДЯ ДРУЖНЬОГО ДО ДІТЕЙ[1]

Комітет міністрів Ради Європи

Реферат. Матеріал систематизує ті положення Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей (ухвалені 17 листопада 2010 р.), що стосуються опитування дитини, отримання від неї свідчень і заяв під час судового провадження. Редакція виходить з того, що акти уповноважених органів Ради Європи мають імплементуватися українськими судами на підставі Закону України «Про приєднання України до Статуту Ради Європи» від 31 жовтня 1995 р. № 398/95-ВР. Дитиною Керівні принципи вважають будь-яку особу віком до 18 років; потрібні норми зосереджено в розділі IV «Дружнє дитині судочинство до, під час і після судового провадження» (пп. 10, 12, 14, 15, 17, 57, 60, 64) і в рекомендаціях розділу V (пп. a, h, j, l). Від спеціалістів, які працюють з дітьми, вимагається дотримання конфіденційності, регулярна перевірка відповідності, міждисциплінарна підготовка з прав і потреб дітей різного віку та навички спілкування з дітьми в особливо вразливих ситуаціях; передбачено спільну систему оцінки для адвокатів, психологів, медиків, поліцейських, соціальних працівників. Інтерв'ю і покази в дітей мають брати спеціально підготовлені фахівці у сприятливому оточенні з урахуванням віку, зрілості й труднощів спілкування; перед розкриттям шкідливої для дитини інформації суддя має порадитися з психологами та соціальними працівниками, а державам рекомендовано створювати міжгалузеві центри для інтерв'ю з дітьми-жертвами і свідками злочинів. Наведено правові позиції Верховного Суду: у постанові від 20 липня 2021 р. (справа № 480/3093/20) наголошено на першочерговості найкращих інтересів дитини та міждисциплінарному підході, а в постанові від 4 березня 2020 р. (справа № 332/2216/17) з посиланням на пп. 68, 72 Керівних принципів визнано, що перехресний допит малолітньої дитини допустимий лише у виняткових випадках. Редакція обстоює позицію, що найпідготовленішим для опитування дитини в суді є атестований Мін'юстом судовий експерт-психолог, перелічує вісім його завдань у галузі дитячої психології, три зареєстровані методики (коди 14.1.69, 14.1.72, 14.1.73) і правові підстави його роботи, а також застерігає, що практичні психологи закладів освіти як педагогічні працівники не можуть складати психодіагностичні висновки для суду на запити адвокатів.

Ключові слова: правосуддя, дружнє до дітей, Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи, опитування дитини в суді, свідчення дитини, найкращі інтереси дитини, міждисциплінарний підхід, судовий експерт-психолог, дитяча психологія, перехресний допит, практика Верховного Суду, методики судово-психологічної експертизи.

Organising and Conducting the Interviewing of a Child and Obtaining a Child's Testimony and Statements in Court Proceedings in Council of Europe Member States Under the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice

Komitet ministriv Rady Yevropy.

Abstract. Hearing a child in court raises the question of who should interview the child and under what conditions, so that the child's rights and interests are protected throughout the proceed-

ings. This publication brings together the provisions of the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice (adopted on 17 November 2010) that govern interviewing children and taking their testimony and statements during judicial proceedings. The editors proceed from the premise that Ukrainian courts should implement Council of Europe standards on the basis of the 1995 Law of Ukraine on Ukraine's accession to the Statute of the Council of Europe. The Guidelines define a child as any person under 18; the relevant provisions of Sections IV and V concern confidentiality, vetting and interdisciplinary training of professionals, a common assessment framework, communication with children in a respectful and sensitive manner, protection from harmful images and information, interviews conducted by trained professionals in a child-friendly setting, and multi-agency centres for child victims and witnesses. Two Supreme Court rulings are summarised: the ruling of 20 July 2021 (case No. 480/3093/20) on the primacy of the child's best interests and interdisciplinary assessment, and the ruling of 4 March 2020 (case No. 332/2216/17), which, relying on paragraphs 68 and 72 of the Guidelines, holds that cross-examination of a young child is admissible only in exceptional cases. The editors argue that a forensic psychologist certified by the Ministry of Justice of Ukraine is the specialist best prepared to interview a child in court, list eight expert tasks in child psychology and three registered forensic methodologies, and warn that school psychologists, as teaching staff, may not issue psychodiagnostic opinions for courts at lawyers' request.

Keywords: child-friendly justice, Council of Europe guidelines, child interviewing, child testimony, best interests of the child, interdisciplinary approach, forensic psychologist, child psychology, cross-examination, Supreme Court of Ukraine.

Першоджерело: *Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей : прийняті Комітетом міністрів Ради Європи 17.11.2010.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 31.10.2021.*

References

1. Komitet ministriv Rady Yevropy. Orhanizatsiia ta provedennia opytuvannia, otrymannia svidchen, zaiav vid dytyny pid chas sudovoho provadzhennia u sudi v krainakh derzhavakh-chlenakh Rady Yevropy zghidno z Kerivnymy pryntsypamy Komitetu ministriv Rady Yevropy, shchodo pravosuddia druzhnoho do ditei [Organising and Conducting the Interviewing of a Child and Obtaining a Child's Testimony and Statements in Court Proceedings in Council of Europe Member States Under the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2023. Vol. 8, No. 5 (47). URL: https://expertize-journal.org.ua/opros-rebenka-v-sude/5998-organizatsiya-ta-provedennya-opituvannya-otrimannya-svidchen-zayav-vid-ditini-pid-chas-sudovogo-provadzhennya-u-sudi-v-krajinakh-derzhavakh-chlenakh-radi-eropi-zgidno-z-kerivnimi-printsipami-komitetu-ministriv-radi-evropi-shchodo-pravosuddya-druzhnogo-do-ditej (onovlena versiia vid 06.11.2021). [in Ukrainian].

2. Kerivni pryntsypy Komitetu ministriv Rady Yevropy shchodo pravosuddia, druzhnoho do ditei [Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Child-Friendly Justice] : pryiniati Komitetom ministriv Rady Yevropy 17.11.2010. URL: https://ombudsman.gov.ua/files/documents/ditu/%D0%9A%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8%20%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%83%20%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2%20%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B8%20%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B8%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%

D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0,%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B4%D0%BE%20%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B8.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].